

Tsaar Borissi rituaalne hullumine

Anneli Remme käis staatilisevõitu vene ooperi esietendusel.

Ooper "Boriss Godunov".

Helilooja ja libretist Modest Mussorgski.

Muusikaline juht ja dirigent Paul Mägi.

Lavastaja Neeme Kuningas.

Lavakujundus ja Poola pildi kostüümid Anna Kontek (Soome).

Kostüümid Marina Sokolova (Venemaa).

Valguskunstnik Philippe Mombellet (Prantsusmaa).

Osades: Mati Palm (Godunov), Vello Jürna (Grigori),

Ivo Kuusk (vürst Šuiski), Leonid Savitski (kroonik

Pimen), Riina Airene (Marina), Jassi Zahharov

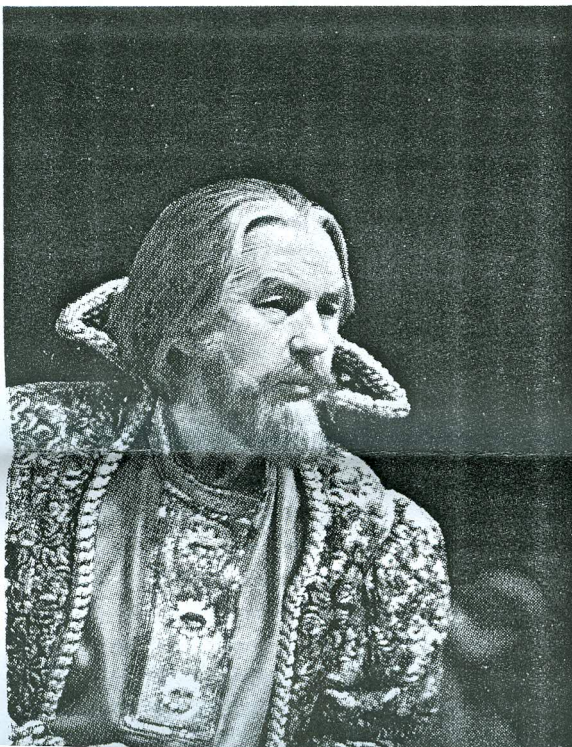
(jesuiit Rangoni) jt.

Esietendus Rahvusooperis Estonia 27. aprillil.

Rahvusooperi selle kevade tähtsamat teost, 19. sajandi vene helilooja Mussorgski ooperit "Boriss Godunov", saab sisu poolest kergesti vaadata Eesti poliitikauudiste valguses. Lavastus paistab silma hea napi kujundusega, mis peamiselt piirdub pikaks venitatud püramiidi tükki leidliku ümberpaigutamisega. Laval näeb Ermitaaži väärilisi kostüüme, tähelepanu tõmbab valgusrežiim. Head tööd kostab orkestriaugust – Mussorgski paljukiidetud orkestratsiooni võis huviga jälgida.

Osatäitjatest jäi mahukamate rollide tegijate, Mati Palmi, Leonid Savitski, Vello Jürna, Riina Airene, Ivo Kuuse ja Jassi Zahharovi kõrval erksa

HARRI ROSPU

värvilaiguna meelde uus tulija Jan Oja õndsakese Jurodivõi osas. Jurodivõi on ooperis lapsesuu, kes tsaar Borissile kõigi kuuldes ammust lapsetapmist meenutab, ja kui poistekari Jurodivõilt ta ainsa kopika ära võtab, hakkab temast kogu südamest kahju. See liigutushetk on "Godunovis" äärmiselt tänuväärne, kuna suur osa esietendusest möödus nii, et suhet lavaloleva tegelasega ei tekkinud, sest sageli ei tajunud suhet tegelaste endi vahel. Ilmselt tulenes sellest ka publiku reaktsioon etenduse lõppedes, see oli palju vähem innustunud kui teatri eelmistel esietendustel. Lavastust on huvitavam jälgida alates 4. pildist (kõrts Leedu piiri lähedal), seni on see väga staatiline. Kui laval toimuv on vähe pingestatunud ja iga pildi järel langeb eesriie, meenutab olukord tõrksa mootoriga auto käivitamist.

TIHEDAKS ON LAVASTATUD näiteks nn Poola pilt, milles Marina osatäitja Riina Airene oskab jesuiit Rangoni (Jassi Zahharov) ees hästi mängida teeseldud usuhardust ning silmakirjalikku tagasihoidlikkust, kui teemaks on Godunovi kukutamine ja abiellumine tulevase usurpaatori Grigori ehk Vale-Dmitriga (Vello Jürna). Silmale atraktiivne on ka Bojaaride Duuma stseen, samuti mitmed Mati Palmi (Boriss) traagilise mängu detailid.

Puškini draama ja Karamzini "Vene riigi ajaloo" põhjal loodud "Boriss Godunov" on näide võimuvõitlusest igasuguste vahenditega. Põhirelvaks tsaar Borissi vastu saab väide, et tema tappis "õige" troonipärija, Ivan Julma poja Dmitri (ajaloos pole see fakt tegelikult kinnitust leidnud). Täiskäik antakse väljamõeldisele, et Dmitri jäi siiski ellu, munk Grigori Otrepjev asub Vale-Dmitri ossa ja võtab suuna Moskva. Tänapäevases kõnepruugis võib öelda, et mõrvatud Dmitri on Boriss Godunovi "luukere kapis". Luukere olemasolu teeb avalikuks kroonik Pimen (laval Leonid Savitski), tänapäeva mõistes vaba ajakirjanduse esindaja. Pimen räägib sellest Grigorile, kellest saab "opositsioon" Vale-Dmitri näol (ooperi teksti järgi näeb Pimen Grigoris järgmist "ajakirjanikku-toimetajat").

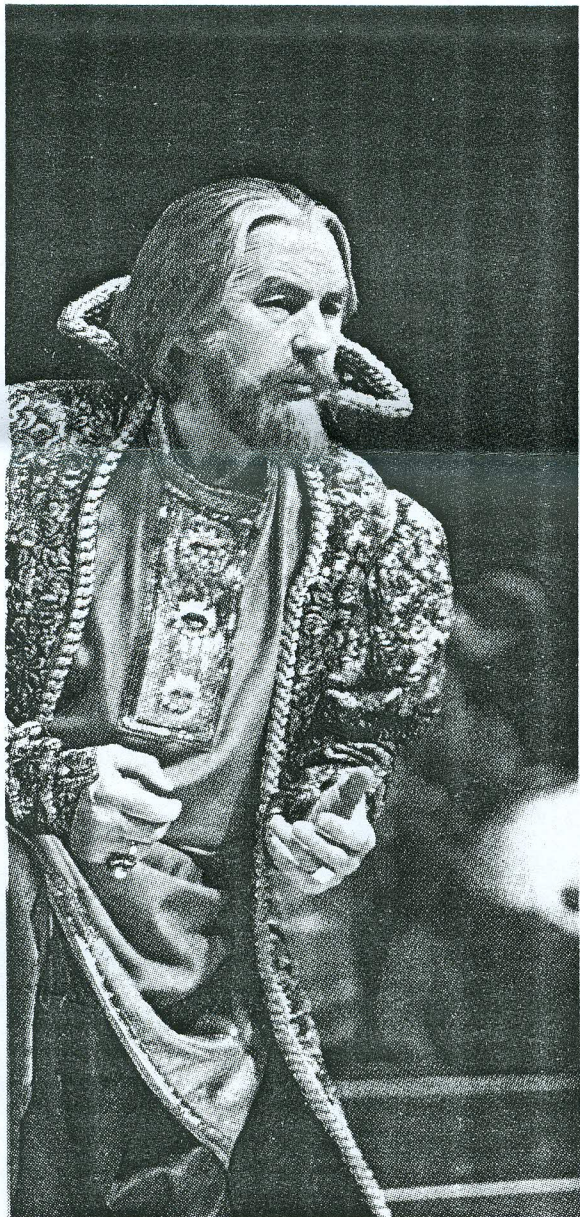
"Opositsioon" teeb koostööd välisvaenlase ehk poolakatega (Marina ja jesuiit Rangoni) ning ka rahva vaesus, harimatus ja sellest tulenev vastuvõtlikkus ilusatele väljamõeldistele tulevad võimule pürgijatele kasuks. Oluline koht on 400 aasta tagustes sündmustes, nagu praegugi, Leedu-Poola piir, kus ka päise päeva ajal võib peksa saada (kõrtsistseen, milles mängivad Vello Jürna, Mart Laur, Mati Vaikmaa, Carmen Puis, Alar Pintsaar). Enne surma võimu pojale üle andes (tegelikult sai aastal 1605 trooni Vale-Dmitri) hoiatab Boriss: "Jälgi suhteid Leeduga!"

OOPERI LÕPU LAHENDUS EI MEELDINUD

vaigusrežiini. Nead lood kostab orkestratsiooni võis huviga jälgida.

Õsatäitjatest jäi mahukamate rollide tegijate, Mati Palmi, Leonid Savitski, Vello Jürna, Riina Airene, Ivo Kuuse ja Jassi Zahharovi kõrval erksa

HARRI ROSPU

MATI PALM BORISS GODUNOVINA: Rohkem võiks olla "vene hinge".

ka Bojaaride Duuma stseen, samuti mitmed Mati Palmi (Boriss) traagilise mängu detailid.

Puškini draama ja Karamzini "Vene riigi ajaloo" põhjal loodud "Boriss Godunov" on näide võimuvõitlusest igasuguste vahenditega. Põhirelvaks tsaar Borissi vastu saab väide, et tema tappis "õige" troonipärija, Ivan Julma poja Dmitri (ajaloos pole see fakt tegelikult kinnitust leidnud). Täiskäik antakse väljamõeldisele, et Dmitri jäi siiski ellu, munk Grigori Otrepjev asub Vale-Dmitri ossa ja võtab suuna Moskvale. Tänapäevases kõnepruugis võib öelda, et mõrvatud Dmitri on Boriss Godunovi "luukere kapis". Luukere olemasolu teeb avalikuks kroonik Pimen (laval Leonid Savitski), tänapäeva mõistes vaba ajakirjanduse esindaja. Pimen räägib sellest Grigorile, kellest saab "opositsioon" Vale-Dmitri näol (ooperi teksti järgi näeb Pimen Grigoris järgmist "ajakirjanikku-toimetajat").

"Opositsioon" teeb koostööd välisvaenlase ehk poolakatega (Marina ja jesuiit Rangoni) ning ka rahva vaesus, harimatus ja sellest tulenev vastuvõtlikkus ilusatele väljamõeldistele tulevad võimule pürgijatele kasuks. Oluline koht on 400 aasta tagustes sündmustes, nagu praegugi, Leedu-Poola piir, kus ka päise päeva ajal võib pekka saada (kõrtsistseen, milles mängivad Vello Jürna, Mart Laur, Mati Vaikmaa, Carmen Puis, Alar Pintsaar). Enne surma võimu pojale üle andes (tegelikult sai aastal 1605 trooni Vale-Dmitri) hoiatab Boriss: "Jälgi suhteid Leeduga!"

OOPERI LÖPU LAHENDUS EI MEELDINUD paljudele, sest sündmustest tekib selline jada: Boriss ütleb ehtooperlikult: "Hüvasti, poeg, ma suren!", jagab viimaseid nõuandeid, järgnevad hallutsinatsioonid ning nende käigus selgub, et Borissil on hullusärk (sealjuures punane) juba aegsasti takuse rüü all varuks. Nii jääb tsaari surmast mulje kui korralikult läbi mõeldud rituaalsest hullumisest, mis mõjub "Godunovis" põhjendamatu ekstravagantsusena.

Üks mõte kummitas etenduse algusest peale – "Godunov" oleks pakkunud hiilgavat võimalust rünnata eesti rahva alateadvuse seda osa, mis puudutab suhet Venemaasse ja venelastesse. Nn vene hinge, kirglikkust, "suurt südant" või laia joont näeb teleuudistes sageli, kui meieaegsed vene inimesed oma tsaaridelt süüa nõuavad. "Venelaslikku olemust" võiks Mussorgski ooperis rohkem tunda olla.